

**СЕМИНАР НА ИНСТИТУТА ЗА ИСТОРИЧЕСКИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ ПРИ БАН
АКТУАЛНИ ПРОБЛЕМИ НА ИСТОРИЯТА
И ИСТОРИОГРАФИЯТА**

Встъпителни думи на проф. дин Илия Тодев
при откриването на Семинара – 15.01.2013

Вместо увод искам да кажа няколко думи за това как виждам Семинара:

Според мен той е нужен най-вече защото сме свидетели на нарастващо пренебрежение към историографските правила – и то при пълно отсъствие на компетентен и добросъвестен арбитър. Човекът е историческо животно – той е в състояние както да се учи, така и да се мотивира от опита (реален или въображаем) на отдавна изчезнали същества. Паметта за миналото притежава уникална власт върху хората – и затова тя е обект на всевъзможни домогвания. Професионализмът излезе от мода – миналото стана джунгла, в която всичко е възможно.

Онези, които нарушават правилата, много често се защитават със стратегията на крадеца, който вика „*Дръжте крадеца!*” В България през последните години се наблюдава още една като че ли добре работеща формула – крадецът демонстрира „*загриженост*”, че наоколо било пълно с параноици, на които все крадци им се привиждат. Разбира се, не всички крадци са печени лицемери. Например, в наркотрафика най-добри са онези „*мулета*”, които не знаят, че са „*мулета*”.

Семинарът, разбира се, няма да се превръща в съд; ние просто трябва да задаваме стандарти – и като съдържание, и като форма.

Има опасения, че той щял да бъде казионен. Аз лично бих искал той да продължи линията, която ИИ категорично начерта с Школата в Приморско – тя бе финансирана от ЦК ДКМС, но въпреки това съумяваше да поддържа високо академично ниво. ИИстИ също е финансиран от държавата – Уставът на БАН обаче му позволява да остане независим и творчески ориентиран в своите изследователски дирения. Ето какво казва се казва там:

„Чл. 2 (1) В БАН се извършва научна дейност в съответствие с общочовешките ценности, националните традиции, интереси и приоритети. Тя участва в развитието на световната наука и съдейства за умножаване на духовните и материалните ценности на нацията.”

Как, с оглед нашия предмет на дейност, конкретно да тълкуваме този текст?

Според мен, ИИСТИ трябва да се ръководи от две основни ценности – истина и хуманизъм. Съобразяването с националните традиции, интереси и приоритети не значи, че трябва да поставяме България над истината или над хуманизма. То следва да се възприема като предимство в изследователския ни график на проблеми, които интересуват българската държава и общество. По тези проблеми ние трябва да генерираме експертно знание, което безусловно да се съобразява с истината и хуманизма.

Уставът на БАН ни прави отговорни и за приложението на резултатите от нашата работа. Според Чл. 3 (1) *„[Академията] Определя приоритетите на изследователската си дейност, организира и извършва фундаментални и приложни научни изследвания в съответствие с националните интереси и приоритети и световните тенденции и съдейства за използването на получените резултати.*” Прочее, ние не само трябва да произвеждаме, опазваме и разпространяваме определено висококачествено знание – ние трябва и да убедим другите, че това знание е необходимо за тях. Трябва дори да съумеем да измерваме ефекта от неговото въздействие върху техните мисли и действия.

Семинарът трябва да пази академичните традиции и правила в правенето на история. Това означава още, че не бива да се боим да влизаме в полемика. Напротив, трябва да я търсим. При това следва да помним, че сме добри в академичното писане – на това се учим, това ценим, към това се стремим. Но - трудно е да влезеш в академичното писане, трудно е и да излизаш от него; на всичкото отгоре - то не е на мода днес. На мода, както е известно, е най-вече устното слово пред камера. Т.е., за да оцелеем, ще трябва да правим нещо, което не ни е много присъщо. Трябва да са научим лесно да преминаваме от духовна извисеност в площадна реторика – и обратно. Трябва да съумеем както да привличаме, така и да респектираме всички власти – особено четвъртата.

Тези мои виждания не са окончателни. Те подлежат на развитие, допълване, корекции, усъвършенстване. Те, разбира се, подлежат и на дискусия.

Вярвам, че днес поставяме важно и успешно начало – на добър час!